

ŠKOFJELOŠKI
PROSVETNI LIST

Leto II. • Št. 5

SEZONA 1953-54

ŠKOFJELOŠKI
AKADEMSKI KLUB

Literarno - glasbena akademija

TRGOVSKO PODJETJE

ŽELEZNINA

ŠKOFJA LOKA

Telefon 63

*nudi najceneje
vsem potrošnikom
prvovrstno železnino,
steklo, porcelan, lake, in
barve, kemikalije, nekovinski gradbeni
material, elektromaterial in radio aparate*

*Dajemo večje popuste državnim in združenim
gospodarskim podjetjem*

*Graditeljem delovskih stanovanjskih hišic
in obrtnikom nudimo 2%₀*

Za obisk se priporoča delovni kolektiv!

TONE ŠIFRER

1911 - 1942

Pred dvanajstimi leti padel kot talec.

Ha, kvišku! Nič ne pomaga! Veslajmo,
veslajmo do takrat, kaj bi se bal!
Saj ni mogoče, da bi vsi splavi
našega večnega hrepenenja
na enodnevnih sipinah obstali!

Tone Šifer, Kormoriš poje

Beseda živih in mrtvih

Takrat, ko je umrl Francè Dobrijan,
so po vsej fari zvonovi zvonili,
- v Crngrobu, Dobravah in Malih Dolinah -
zvonili, tožili, zvonili ves dan.

Potem pa so rdeče rože pognale
iz njegovih raskavih, pokojnih dlani,
a kladvo kovača je k delu klicalo
preko njegovega groba vse dni...
In on se je dvignil, čez njive je stopil:
v vrhovih dreves jutranjo roso lovi,
zvečer kot meglica čez travnike hodi,
na jesen pa meje v gozdovih globi.
Nisem ga videl, a s srcem ga čutim,
France Dobrijan v svojem polju živi,
nad žitom se sklanja, nočem prisluškuje,
nad rastjo življenja nevidno bedi.

France Dobrijan, veš, kako je nam danes?
Strahov in obupa smo polni za dne.
Življenje, lepota - daljna svetova,
naše tihe besede o smrti kriče.
Človeško srce je boječje utihnilo,
trudno je že vse prelite krvi,
sonce se je sredi dneva stemnilo,
s pestmi na očeh pričakujem noči...

1940

Tone Šifer je bil rojen 8. junija 1911 v Zabnici kot kmečki sin. Srednjo šolo je obiskoval v Kranju, v Ljubljani pa diplomiral na slavistiki. Bil je profesor v Ptujju. Med okupacijo je bil aktivist Osvobodilne fronte in aprila 1942 ustreljen kot talec. V letih pred drugo svetovno vojno se je uveljavil kot nadarjen pisatelj in pesnik, esejist in kritik.

TONE ŠIFRER:

Objekt št. 4

(Odlomek)

Prijatelji! Ze z miz polito vino teče.
Dovolj, dekleta, smo vas že ljubili,
preveč smo lepih besed izgubili,
da bi zavrli uram strogi tek.

Nalijmo zadnjič! Vse zdravice,
ki smo izpili jih na srečno srečo,
so se zgubile kot neznane ptice,
ki so kazale brodolomcu pota.

Zahvalne pesmi so že utihnile,
besede so se v molk zavile,
pri srcu nam je vse tesneje,
molč se zadira v nas ostreje,
vse bolj je mračen naš obraz.

Kozarec v roko! Vsi izpijmo,
tò pot nikar jih ne razbijmo,
saj brez zdrobljenih čaš to uro
se stari svet bo v nas razbil.

Dan že zastavo je razvil,
ne govorimo več na glas,
pred vrati naših hrepenenj
kot besen pes polega čas...

Robert Lemot v steno strmi:
Morda bo v klavnem jarku granate
kmalu omahnil njegov veliki dan
in je to zadnji spomin in zahvala,
ko bo iz krvi in betona pognala
drugačna pomlad in bo zrasel nov dan...

JANKO KREK:

Dovolite, da predstavim . . .

Dolgo smo premišljali, kje naj bi Škofjeloški akademski klub poprijel za delo na kulturnem področju. Končno smo vendarle prišli do rešitve: najprej s pomočjo KUD »Tone Šiferer« literarnoglasbeno akademijo in če se nam ta posreči, pa za tem še kaj.

Programu smo dali podnaslov »Lanskoletna literarna žetev mladih«. Pri prebiranju revij, posebno Besede, ki je glasilo mlajše generacije, se je pokazalo, da je bila lanskoletna žetev po kvaliteti in kvantiteti obilnejša v poeziji kot v prozi. Zdi se, da je proza precej šibkejša. To delno tudi drži, vendar pa nam predvsem Lojze Kovačič, Andrej Hieng in še nekateri drugi s svojimi dosedanjimi deli (»Ljubljanske razglednice«, »Črni čuvar domačnosti« itd.) kažejo, da bo tudi naša proza dobila enakovredne naslednike starejših književnikov, kot jih ima poezija. V našem programu je zastopana le s kratkim odlomkom iz »Ljubljanskih razglednic« Lojzeta Kovačiča predvsem tudi zato, ker so vsa kvalitetnejša dela daljša, naš večer pa je samo kratek prerez lanske literarne dejavnosti. Mogoče bi bila lahko proza obilnejše zastopana, če bi izšle »Novele štirih« in zbirka proze Bena Zupančiča. Močnejšo pesniško žetev nam nudi zbirka »Feniks« (SKZ), v kateri sta letos izšli knjižici »Pesmi štirih« (Kajetan Kovič, Ciril Zlobec, Tone Pavček, Janez Menart) in »Dvojni cvet« pesnika Jožeta Šmita, ki sta vzbudili splošno pozornost. Zato so pesmi iz obeh zbirk v našem programu tudi najbolj zastopane. Oglejmo si torej na kratko njihove avtorje.

V »**Pesmih štirih**« so se nam predstavili pesniki:

Kajetan Kovič, iz katerega diha otožnost, domotožje in socialno čustvo, ker hodijo ljudje vsak sam zase brez posluha za drobno, skrito človeško tragiko zapuščene starke ali mrtvega otroka, ob katerih občuti lastno samoto ter žalost za njo, ki je nikdar ni imel.

Ciril Zlobec, ki sta mu ljubezen in pesem nerazdružljiva celota. Sanja o ljubezni, ki se mu sprevrže v razočaranje in dvom. Ne ustvarja podob, ampak jih izpoveduje. Posebno lepe pa so izpovedi očetovskega čustva ob sinu in ženi.

Janez Menart, ki bolj kot vsi drugi razmišlja o sebi in o vrednosti svojega dela. Dočim so drugim srečanja med moškim in žensko navsezadnje samo epizode, hipna čustva in premišljen končni življenjski račun, je Menart ob resničnost postavil romantiko. — In

Tone Pavček, ki gleda slike iz življenja in na ljubezen s poetičnimi očmi kmečkega fanta. Z ljubico se sprehaja med polji in razmišlja o ljudeh in trpečih dušah...

Prizor iz prve slike Golieve mladinske igre »Srce igračk«. Od leve proti desni: Janko Krek (ravnatelj), Peter Jamnik (Špiritus), Ivanka Oblakova (mati), Adi Trdina (Andrejček), otroci (igračke), Matija Trepše (stražnik), Marko Vraničar (Lojzek), Anica Oblakova (gospa Zabura), Vital Eržen (Tonček) in Marjan Kovač (zdravnik). (Foto: Blaznik)

»Dvojni cvet« je enakovredna zbirka »Pesmi štirih«. Avtor **Jože Šmit** govori v štirih ciklih najprej o medvojnih doživljajih, nato se pogovarja z lastnim srcem in soljudmi o življenjskih vprašanjih od Kristusovega nauka do Vekapebeja, išče in razmišlja. Najlepši je lirični ciklus, kjer pa pesnik ne govori o samemu sebi, temveč se pogovarja z ženo. Odkriva nam še neodkrite skrivnosti, lepote in vedno nove intimnosti zakonskega življenja. Zadnji del zbirke je socialno pobarvan. Pesnik se loteva problemov od Koreje do nehvaležnega prijateljstva, resnice, minljivosti in neminljivosti ter melanholično razmišlja o svojem delu.

Sedaj pa nazaj k našemu programu. Razdelili smo ga na tri dele: intimna človeška čustva, človek in problemi sveta ter drama človeka in časa, ki jih bo razgibala in izpopolnjevala glasbena spremljava.

Kdo naj poje o ljubezni, če ne mladi ljudje? Zato so vsi mladi literati najprej liriki in šele pozneje, ko dozori, predstavniki miselne poezije. Vsak pa drugače in na svoj način polaga račun ljubezni. **Branko Hofman** gleda nanjo z realnimi

pogledi, dočim Pavček, kmečki sin, doživlja ljubezen v zvezi z zemljo, ki drhti in se veseli v njem; Šmit nam govori o zakonski ljubezni; naši znanki **Adi Škerlovi** pa se misel o ljubljenemu spremeni v hrepenenje, sanje in trpek vzdih, medtem ko razmišlja **Menart** o trajnosti nedoživetve ljubezni. Tako bomo pri pregledu lirike prešli od realističnih pogledov na ljubezen preko kmečkega drhtenja, zakonske ljubezni in razočaranja do trpkosti in žalosti.

Miselno poezijo nam bo prvi predstavil **Peter Levec**, ki razmišlja o svetlih vzorih, prijateljstvu in laži. Šmit bo v humanistično nadahnjeni lirični podobi pokazal socialno krivico — Korejo, Zlobec pa bo spregovoril o človeški minljivosti in o večnemu spreminjanju. Edina proza nam bo pokazala pretresljivo sliko stanovanjske krize, avtor je **Lojze Kovačič**. Poeta **Miho Klinarja** boli nerazumevanje ustvarjalnega dela, Kovič pa se bo predstavil z mislijo o našem stoletju, »ko le svinčenke še prodro, kot prej, skozi lobanje«. Zaključni akord bodo dale globoke misli o človeku in življenju ter razmišljanja o vrednosti lastnega dela, ki so značilna za vso mlado generacijo, najlepša pa Menartova.

Podnaslov programa pa ne bi popolnoma ustrezal, če ne bi posegli tudi v dramatiko. Res so to šele začetki, čeprav ne najboljši, vendar so. Izbrali smo delo **Vasje Ocvirka** »**Ko bi padli oživali**«, ki ga gotovo poznate iz njegovih radijskih iger »Ob šestih po zmagi«, »Živi in mrtvi«, »Petrolejka se ziblje« itd. Tudi mi smo vzeli kar tekst radijske igre, ki nam zgoščeno pove vse, kar je razvlečeno v trojedanski dramati. To delo, edino v celotnem programu, se dogaja v današnjih dneh in posega v čas narodnoosvobodilne borbe. Zaostali suhokrajinski kmet Trlep je med vojno zaslepljen in s pomočjo sosedov razorožil tri partizane, ki so se oglasili v njegovi hiši, ter jih lastnoročno pobesil. Spomin na ta zločin ga vedno bolj muči. Da bi ga odgnal, pije in trpinči družino. Neznanec, lahko tudi poseobljena vest ali partizan, ki se je po desetih letih vrnil v partizanske kraje, povzroči, da se plaz odtrga. Trlep izpove svoj zločin, ki ga je težil deset let. — Glavna misel dela je: Ko bi padli oživali, kaj vse bi nam lahko odkrili in nas vprašali po našem delu. Ali res niso padli zastoj? . . .

Tak je naš program. Oglejte si ga in povejte, če smo nalogo zadovoljivo rešili.

Ko bi padli oživali

(Odlomek radijske igre.)

JULKA (zakriči): Kdo pa je tam? Pred oknom je nekdo.

POLONA: Saj še ni čas, da bi prišel.

TRLEP: Kdo je zunaj?

NEZNANEC: Nič se ne bojte ljudje... Že v vojni sem izkusil, da v nekatere hiše teh vasi ni varno stopiti brez straže pred vrati in okni. Ne skrbite. Moj tovariš je pri oknu. Pri sebi ima za vsak primer revolver. Včasih se godijo čudeži... Nič se ne bojte Trlep.

TRLEP: Ne vem, kaj hočete reči s tem?

NEZNANEC: Reš ne? Kaj niste prej vstali, da bi se zakadili vame? Morda bi vam tudi uspelo, če ne bi bil pripravljen na to!

TRLEP: Ni res! Prišli ste v pošteno hišo. In ker ste jo žalili, sem tudi planil na vaše besede. Nihče nima pravice niti vzroka...

NEZNANEC: Morda pa vendar le...

TRLEP: Nikakor vas ne morem razumeti. Sploh govorite stvari, o katerih se mi niti ne sanja.

POLONA: Ne vem, kaj smo storili, da se nad našo streho zgrinjajo takšne stvari. (Ljudje globoko sopejo, tiktakanje ure.)

TRLEP: Bi še eno zvili. Saj je dober tobak, kajne?

NEZNANEC: Ne, ne, zdajle ne bi zvijal. Bi poskusili mojo cigareto?

TRLEP: Ne bi se branil za spremembo.

NEZNANEC: Kar vzemite!

TRLEP: Počakajte, prižgal vam bom. (Prižge vžigalnik.)

NEZNANEC: Hvala... Hm, nenavaden vžigalnik!

TRLEP: Vam je všeč?... (Nekoliko v zadregi.) O, tega imam že dolgo!

NEZNANEC: Kje ste ga dobili, če smem vprašati?

TRLEP: Vam je toliko na tem, da bi zvedeli?

NEZNANEC: Že z mladega sem radoveden človek. Posebno pri takšnih stvareh, za katerimi slutim zanimivo zgodbo.

TRLEP: Ni kaj prida zanimiva, nasprotno: zelo preprosta. Nekje v dolini je bil ranjen partizan, skrli se je v grmovje, zvečer pa se je priplazil do naše hiše. Stregli smo mu in ga hranili, zlizal se je, se poslovil in mi dal za spomin tale vžigalnik. Pripovedoval je, da ga je na Stajerskem zaplenil nekemu ubitemu nemškemu oficirju. Saj se spominjaš Polona?

POLONA: A, spomnim se tistega fanta... Prijeten dečko je bil, le tega nisem vedela, da bi ti to reč dal.

TRLEP: Kako to, da ne? Saj sem ti ga pokazal.

POLONA: Takrat ne.

NEZNANEC: Čudovito zgodbo ste povedali! Samo malce neverjetno. Jaz bi vam morda o istem vžigalniku povedal drugačno.

TRLEP: Kakšno neki!

NEZNANEC: Na primer tako: Vžigalnik je bil last vodje patrolje, katere usodo iščem.

TRLEP: Kaj vse vam ne pade v glavo.

NEZNANEC: Bi mi ga za trenutek pokazali?

TRLEP: Čemu? Povedal sem vam... Kaj bi z njim? Vžigalnik je..., čisto navaden vžigalnik, samo lepši je kot so drugi.

NEZNANEC: Se bojite, da vam ga bom vzel... Partizani ne krademo, tudi če smo v civilu.

POLONA: Daj mu vendar, ne bodi tako svojeglav.

TRLEP: No, pa poglejte, bomo videli, kaj boste povedali.

NEZNANEC: To, da je čisto navaden vžigalnik. Preberimo, kaj je nanj vtisnjeno. To je grb in pod njim napis baron Wambolt, Wien. Spodaj pa je z žebljem vrezana črka DŽ. To pomeni, da je bil vžigalnik last mitraljezca Džura, ki ga je zaplenil ob požigu gradu Hmelnik, last baronov Wamboltov.

TRLEP (se blazno zareži: njegovo rezanje preide počasi v glasbo, ki ponazarja in spremlja težke korake po dvorišču).

JULKA (zaihti): Zdaj pa spet gredo oni...

TRLEP: Preklete!

POLONA: Ne preklinjaj, moli rajši... Po duhovnika pojdi, da bo poškopil z blagoslovljeno vodo. Julka, ugasni luč!

NEZNANEC: Zakaj ste ugasnili?

POLONA: Vedno ugasnemo ob tej uri, sicer smo pa vedno ob tem času že v postelji. (Glasba naraste, težki koraki.)

NEZNANEC: Odprite jim vrata in povabite jih v hišo, da bodo sedli!

TRLEP: Kaj še! Ni, da bi se človek šalil z njimi.

POLONA: Ali naj grem po duhovnika?

JULKA (stoče): Saj je že prepozno.

NEZNANEC: Odprite jim vrata, kakor takrat.

TRLEP: Kdaj takrat?

Golia: »Srce igračka«, 2. slika. Nastopajo: Bruno (Tonče Bogataj), Hugo (Janez Eržen), Spiritus (Peter Jamnik), gledališki ravnatelj (Janko Krek), knez (Franc Kovač) in knežna Maja (Nada Bradeškova). (Foto: Blaznik)

LITERARNO - GLASBENA AKADEMIJA

(Lanskoletna literarna žetev mladih)

Uvodni nagovor

Posvetilo

Tone Šifrer: BESEDA ŽIVIH IN MRTVIH (odlomek). Recitacija

Intimna človeška čustva

1. Janko Čar:	PESEM	Recitacija
2. Chopin:	NOCTURNO	} Klavir solo
Chopin:	MAZURKA	
3. Branko Hofman:	HAPPY END	} Recitacije
4. Tone Pavček:	LAN	
5. Jože Smit:	NEKOČ	
6. Ciril Zlobec:	GAZELICA	
7. Ada Škerl:	CESTNA SVETILKA	} Solopetje
8. Janez Menart:	SARABANDA	
9. Rozkowsky:	O SPREGOVORI	
Beethoven:	LJUBIM TE	

O d m o r

Človek in problemi sveta

10. Peter Levec:	PRIJATELJU	} Recitacije
11. Jože Smit:	KOREJSKA ŽALOSTINKA	
12. Kajetan Kovič:	DVAJSETO STOLETJE	
13. Ciril Zlobec:	SOSED MARKO	
14. Lojze Kovačič:	SVITA SE (Odlomek)	
15. Miha Klinar:	CIGAN	
16. Tone Pavček:	PESEM O ZVEZDAH	
17. Janez Menart:	SANJARJENJE	
18. Škerjanc:	VIZIJA	} Solopetje
Lajovic:	PESEM STARCA	

O d m o r

Drama človeka in časa

Vasja Ocvirk

KO BI PADLI OŽIVELI

(Radijska igra)

OSEBE:

Trlep, kmet	Peter Jamnik
Polona, njegova žena	Ivanka Oblakova
Julka, njuna hči	Andreja Čermeljeva
Neznanec	Franc Kovač
Džuro	Janko Krek
Maks } partizani	Jože Klobovs
Jure	Franci Nose

Režija: Janko Krek. — Scena: Franc Finžgar in Franc Kovač.

Recitatorji: Branko Berčič, Metka Berčičeva, Andreja Čermeljeva, Jože Demšar, Peter Jamnik, Jože Klobovs, Marjan Kovač, Janko Krek, Frane Megušar in Franci Nose.

Solopetje: Ančka Oblakova (sopran) in Josip Klepac (bariton).

Glasba: dr. Pavao Kornhauser (klavir), Frane Megušar (harmonika) in Janez Plestenjak (klavir).

Napovedovalka: Anka Cagliarijeva. — Razsvetljava: Janko Trdina.

Sepetalka: Poldka Stigličeva.

NEZNANEC: Tistega poletnega večera, ko so prišli po zvezo.

JULKA: Oče! Odprite vrata! Jaz ne morem več. Morda bomo zvedeli, kaj bi radi.

POLONA: Kaj je danes deklini, saj je popolnoma zmešana. Odpri jim!

TRLEP: Kaj bi se bali? Ze odpiram. (Zapah odleti, vrata se hrupno odpro, glasba, koraki.)

PRISLECI: Dober večer!

DOMAČI: Dober večer!

NEZNANEC: Posedite tovariši!

POLONA: Kaj hočete od nas, da nas obiskujete v tako pozni uri?

TRLEP: Kaj hočete?

NEZNANEC: Dajte, počutite se kot tistega poletnega večera, ko ste prišli v to hišo... Po kaj ste že prišli?

DŽURO: Po zvezo...

TRLEP (mehanično ponovi): Po zvezo...

NEZNANEC: In kaj je storil Trlep?

MAKS: Julko je poslal po sosedē.

TRLEP: Poslal sem Julko po sosede.

MAKS: In Julka je privedla ljudi.

JULKA (ihite): In jaz sem privedla ljudi.

POLONA (se zgrozi): Kaj? Ti tudi Julka? Moj bog. Jaz ne morem več poslušati. Jaz grem.

TRLEP: Kam?

POLONA: Kamorkoli.

NEZNANEC: Pustite jo, naj gre... In kaj je bilo potem, tovariši?

DŽURO: Ljudje so prišli in preden smo se zavedli, so nas razorožili in zvezali. Imeli so orožje.

TRLEP: Da. Sosedje so prišli in razorožili patroljo.

NEZNANEC: Kaj se je potem zgodilo?

JURE: Trlep je vsakemu po vrsti vrgel vrv okoli vratu in nas pobesil.

JULKA (močneje zaihti).

TRLEP: Jaz sem vsakemu po vrsti vrgel vrv okoli vratu in jih pobesil.

NEZNANEC: Kam?

JURE: Na ta kavelj, kamor obešajo petrolejko.

TRLEP: Na kavelj, kamor obešamo petrolejko.

DŽURO: Vse! Naš čas je urišel! Pojdimo tovariši!

NEZNANEC: Pozdravljeni!

VSI: Pozdravljeni, naša pot je končana! (Glasba ki ponazarja in spremlja težke korake proti vhodu in na dvorišče.)

JULKA (hti).

TRLEP (hrope).

NEZNANEC: Kje spijo, Trlep?

TRLEP (daje od sebe nerazumljive glasove).

NEZNANEC: Se mi kar zdi, kam ste jih zagreblj, kakor pse! Pogledjmo, kam odhajajo.

TRLEP: Ne, ne glejte!

NEZNANEC: Pogreznili so se v gnojno jamo. Ste jih tja zakopali.

TRLEP: Tam so.

NEZNANEC: V gnojišče torej. Jutri jih boste prekopali.

TRLEP: Da... Jutri... Ležali so mi na duši teh deset let kot skala in niti žganje mi jih ni moglo odvaliti. Pobesil sem jih v času, ko so nam Italijani ponujali bombe in puške na vsakem koraku. Grozili so nam s smrtjo, z ognjem, z lažmi in me je zagrabilo. Hotel sem živeti pod celo streho in se je zgodilo tako!...

JULKA (glasno zaihti).

TRLEP: Otok ni kriv... On je samo videl, česar ne bi smel videti...

NEZNANEC: Jutri boste opravili svojo dolžnost, jaz sem svojo opravil.

TRLEP: Opravil jo bom, morda mi bo potem laže.

NEZNANEC: Morda? Ko bi mogli padli oživet! Da bi oživeli takšni, kakor so bili takrat, ko so omahnili, s strganimi škornji, zakrpanimi hlačami, s puškami na ramenih, z bombo in čutarico za pasom in s partizansko kapo na tilniku. Ponoči bi trkali na okna tistih, ki niso živeli tako, kot se je spodobilo za tiste čase. Na okna tistih ljudi, ki so pobijali samotno kurirje in patrolje zato, da bi si ohranili golo življenje in streho nad glavo. Trkali bi na okna tistih, ki se svojčas niso oglasili če je stopila na prag lačna in prezebela partizanska četa. Ko bi padli oživeli! Morda bi vprašali, kako danes žive tisti, ki so ščuvali pse na te »preklete razcapane hostarje«. Da. Kako žive tisti in kaj mislijo? Ali so se potuhnili in hočejo pozabiti, ali pa sploh nočejo ničesar vedeti? Pozabiti se ne sme. Mrtvi partizani hodijo med nami in zahtevajo svoje. Neznanci hodijo po hišah redkih Trlepov in jim izprašujejo vest kakor je ne bi mogel izprašati najbolj vnet kaplan. Svet ne sme pozabiti, da padlim ni vseeno, zakaj so umrli. Zato jih čutimo neprestano pri sebi. Pojdimo! Opravil sem svojo dolžnost. (Odide, vrata zaškripljejo.)

Vinko Primožič (Colin Tabret), Mila Valenčičeva (Mrs. Tabret), Ida Gerjlova (Stella), Martin Savnik (dr. Harvester), Tine Oman (major Liconda) in Poldka Stigličeva (sestra Waylandova) v prizoru iz tretjega dejanja Maughamove drame »Sveti plamen«. (Foto: Jože Oblak)

LOŠKI ROJAKI MED SLOVENSKIMI JAVNIMI DELAVCI

(Nadaljevanje)

Najmočnejše so loški in okoliški javni delavci zastopani v vrstah književnikov. Zveza našega ozemlja z literaturo sega, kot je bilo že omenjeno, nazaj v stoletja beležk, do prvih stikov s književno tradicijo pa pride okrog leta 1585, ko je v Loki živel in širil svoje ideje slovenski protestantski teolog in pisatelj Jurij Dalmatin. Prvi književnik z našega ozemlja je Sušan **Ahacij Steržinar** (r. 1676), nabožni pesnik, ki je spisal knjižico romarskih pesmi (1729). V začetku 18. stoletja je deloval jezuit **Jernej Basar** (r. 1683 v Škofji Loki), znan kot sloveč pridigar, ki je med drugim napisal zbirko slovenskih pridig (1734), in kapucin **p. Romuald**, ki je leta 1721 napisal prvi slovenski dramski tekst Škofjeloški pasijon. V prvem slovenskem pesniškem almanahu Pisanicah (1779—1781) je sodeloval z verzi filolog **Martin Naglič** (r. 1748), doma iz Žirov, po poklicu gimnazijski učitelj na jezuitski gimnaziji v Ljubljani. Bil je v stikih s Pohlinom in pod njegovim vplivom osvojil preporodno miselnost. Pomembna osebnost med prepородitelji je bil Žabničan **Martin Kuralt** (r. 1757). Bil je osebni prijatelj duše prepородnega gibanja Antona Tomaža Linharta in je z znanstvenimi in literarnimi ambicijami močno posegal v prepородno delo. Kot spreten verzifikator je pisal slovenske, latinske in nemške pesmi ter slovenske in nemške pridige. Kuralt je bil ustanovitelj čebelarške šole (1806) in je imel zasebno kmetijsko-gospodarsko šolo. Zaradi frankofilstva in svojega revolucionarnega mišljenja je bil ob avstrijski restavraciji interniran, a se kljub temu ni dal ugnati. Šelški župnik domačin **Blaž Blaznik** (r. 1786) je bil pisec memoarov, ljubitelj domače zgodovine in zbiral gradivo za zgodovino svoje fare. Bil je tudi v zvezi s Prešernom in njegovo družbo. Prešernov osebni prijatelj in njegov občudovalec, ki se sam imenuje pesnikovega učenca in častilca, je bil pesnik **Jernej Levičnik** (r. 1808) iz Železnikov, po poklicu duhovnik na Koroškem. Pisal je pesmi, prevajal in bil sotrudnik Kranjske Čbelice. Dve leti po Prešernovi smrti je napisal prvi njegov življenjepis, iz katerega veje globoko spoštovanje do pesnika. V Kranjski Čbelici je

sodeloval tudi pesnik **Anton Žakelj** (r. 1816) iz Ledin pri Žireh. Predvsem je nabiral narodno blago, spesnil dolg ep iz poljskega življenja in veljal svojčas za najboljšega Prešernovega pesniškega naslednika. Na Selškem sta doma dva nabožna pisatelja **Lovro Pintar** (r. 1814 pri Sv. Tomažu) in **Anton Pintar** (r. 1817) iz Železnikov. Lovro je pisal zabavnopoučne domoznanske članke, ustanavljal narodna društva in se boril za pravico slovenskega uradovanja. Nekaj časa je bil tudi zastopnik v deželnem in državnem zboru. Anton pa je pisal predvsem o šolskih in verskovzgojnih vprašanjih in prevajal povesti Krištofa Šmida. Ta leta je bil v Javorjih rojen nabožni pesnik in pisatelj **Luka Jeran** (1818), ki je v svojem življenju prešel pot od misijonarja do kanonika in pisal najrazličnejše spise: življenjepise, pridige, verskopolične članke, pesmi, poročila itd. Kot ustanovitelj Zgodnje Danice, njen urednik in oboževalec Koseskega je bil v stalnih nasprotjih s književnimi listi, katerih vsebino je presojal vedno kot asket in z mladinskovzgojnega stališča. O gospodarskih rečeh in o domačem zdravstvu je pisal poznani zbiralec narodnega blaga **Jakob Voljčič** (r. 1825) iz Gabrovega, ki je sestavil tudi zgodovino šmarješke fare. Najpomembnejši rojak v sredini 19. stoletja pa je bil **Fran Cegnar** iz Sv. Duha (r. 1826). Kot pesnik je bil učenec Koseskega in Prešerna. Urejal je prvi slovenski politični list Slovenijo (1848—1850) in se v poznejših letih močno posvetil političnemu delu. Bil je Levstikov prijatelj in dober prevajalec iz nemščine. Naslednje tri može so nam dali Železniki. **Anton Globočnik** (r. 1825) je bil pisatelj in narodni voditelj, ki se je mnogo ukvarjal z zgodovino in kot upravni uradnik ustvaril v Postojnski jami osnovo za tujski promet. **Jožef Levičnik** (r. 1826), brat gornjega Levičnika, po poklicu učitelj, se je uveljavil kot pisatelj, šolnik, glasbenik in organizator. Kot potopisca so ga zanimali predvsem kroničarski dogodki, na podlagi katerih je sestavil zgodovino domačega kraja, ki mu je bil občinski odbornik in župan. Pisal je večinoma nabožne pesmi in zložil nad 200 napევov. Zadnji v tej vrsti pa je priložnostni in nabožni pesnik **Matej Lotrič** (r. 1840).

(Dalje)

Naše delo

NAŠE ZELJE IN DELO

Na gledaliških deskah v Škofji Loki se kaj malo pozna, da z leti dobiva naša šola obseg popolne gimnazije. Skoraj vsako leto se je gimnazijska mladina predstavila škofjeloškemu občinstvu s svojo gledališko predstavo. Ta navada je postala že nekakšna tradicija. Od te ene predstave v sezoni pa se nikakor ne moremo povzpeti na dve, kljub temu, da se število dijakov iz leta v leto dviga. Toda pri kulturnih prireditvah se naraščanje sploh ne pozna. Kje je vzrok za nedelavnost mladine na kulturnem področju?

Ce bi malo prisluhnili šepetanju dijakov, bi kmalu dobili odgovor. »Radi bi igrali!« Takšen je odgovor skoraj četrtine dijakov. Zanimanje za gledališko delo je v gimnaziji zelo močno, toda prednje se stavlja vrsta problemov: Kje naj igrajo? S kom naj igrajo? Kaj naj igrajo? — Na vsa tri vprašanja bom skušal odgovoriti in jih rešiti.

Kje naj igramo? — To vprašanje se nanaša na prostor, kjer naj bi imeli tude vaje. Na gimnaziji ni prostora ne za vaje in ne za predstave. Morda bi se ta problem dalo rešiti sporazumno s kulturnoumetniškim društvom »Tone Sifrer«. Ob dobri volji društvene gledališke sekcije bi se dalo rešiti tudi drugo vprašanje. Vsakdo ve, da mora imeti neka gledališka družina poleg igralcev tudi dobrega režiserja. Dijaki pa ga nimajo in zato tudi ne morejo pokazati vseh svojih sposobnosti za odrsko delo. Mislim, da ima Škofja Loka toliko mladine, da bi se lahko v okviru gledališke sekcije ustanovila močna mladinska gledališka skupina. Tako bi mladina dobila od društva režiserja, društvo pa delavno mlado članstvo, ki bi čez nekaj let lahko uspešno zastopalo tradicijo škofjeloškega gledališkega življenja. Poglejmo sa-

mo sedanje članstvo. Na občnem zboru smo bili samo trije mladinci! Poglejmo odbor: niti en član odbora ni mladinec! Vprašujem se, ali je pot, ki jo ubira naše gledališko življenje, pravilna? — Redki so tisti mladinci, ki lahko prodrejo skozi debelo lupino, ki obdaja gledališko družino v Loki. Samo starejši igralci ne bodo vedno zmogli zadovoljiti zahtevam gledalcev. Društvena gledališka sekcija naj bi se redno dopolnjevala z onimi mladinci, ki bi se najbolj izkazali pri mladinskem gledališču.

Imamo pa še druge težave. Dijaki višje gimnazije so bili doslej preveč obremenjeni z učenjem. Sedaj je tudi to vprašanje rešeno. Toda kljub vsem težavam smo že ob začetku šolskega leta začeli premišljati, kaj naj bi igrali. Sele v semestralnih počitnicah smo se zedinili za Sofoklejevo dramo »Kralj Edip«. To je sicer precej težko delo iz grške mitologije, mislim pa, da bomo z vestnim študijem premagali vse zapreke in jo v začetku aprila postavili na oder. Takšne so misli, delo in želje naše gimnazijske mladine.

Peter Jamnik

NA GODEŠIČU SO ZBOROVALI

Na območju LOMO Škofja Loka, ki sorazmerno ni veliko, imamo kar pet kulturnoumetniških društev, v katerih se v mestu in po okoliških vaseh izživljajo delavni prosvetarji. V mestu deluje KUD »Tone Sifrer«, na Trati »Svoboda«, pri Sv. Duhu KUD »Ivan Cankar«, na Godešiču KUD »Janko Krmelj« in v Retečah KUD »Brata Križnar«. Poleg njih obstajajo še posamezne grupe po šolah, v Domu slepih v Stari Loki in pri mladinskem aktivu v Puštalu. Svoje delovanje razvijajo eni bolj, drugi manj živahno, kakršne so pač razmere in pogoji. Poglejmo, o čem so se pogovorili

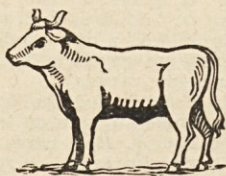
člani kulturnometniškega društva »Brata Križnar« iz Godešiča zadnjo nedeljo v januarju na svojem občnem zboru. Razgibano skupščino, ki je pokazala lepe rezultate marljivega dela, je vodil tov. Križaj Franc.

V društvu je včlanjenih 86 vaščanov in so razen 20 podpornih vsi delavni. Delo sekcij je močno povezano z mladino, kar je rodilo razveseljive rezultate. V svojem domu so imeli 24 prireditev, — za vas razmeroma veliko. Skupno so sekcije pripravile proslavo na Dan republike, zabavni večer in silvestrovanje, sodelovale pri Novoletni jelki, v sodelovanju s KUD »Janko Krmelj« iz Reteč pa izvedle akademijo v škofjeloškem tednu. Najbolj delavna je bila dramatska sekcija. Uprizorila je Schillerjevo dramo »Kovarstvo in ljubezen« in z njo gostovala tudi na Trati, v Medvodah in v Škofji Loki, ter Maughamovo dramo »Sveti plamen« in gostovala pri Sv. Duhu. Sedaj pripravljajo uprizoritev dramatizirane Finžgarjeve povesti »Pod svobodnim soncem«. Mladinski aktiv pa je poleg tega naštudiral še dramo »Begunka« in komedijo »Pegy, srček moj«. Kot gostje so nastopali na Godešiču Retečani s komedijo »Zalujoči ostali«, Svoboda s Trate z igrama »Vdova Rošlinka« in »Sumljiva oseba« ter Smledničani s komedijo »Dobri vojak Švejk«. Na svojih gostovanjih in ob nastopih tujih igralcev na domačem odru so opazili, da se občinstvo mnogo preslabo zanima za nastope gostov. Mnenja so, da bi se morala društva tesneje povezati, zlasti ona, ki de-

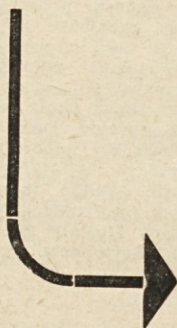
lajo v bližnji sosesčini. Med svojimi člani bi morala dvigati zanimanje tudi za delo drugih društev in biti pripravljena z njimi sodelovati. Z medsebojno pomočjo bi se tudi sama uspešno razvijala.

Dobro je delala tudi knjižnica, ki razpolaga s 376 knjigami in ima vpisanih 76 članov. Med letom si je povečala število knjig s finančno podporo Socialistične zveze, društva in LOMO Škofja Loka (10.000 din) ter s knjižnim darom MK Kranj. Obisk je številen, vendar imajo ljudje grdo navado, da izposojenih knjig ne vračajo pravočasno. Proti njim bo treba podvzeti ostrejšje kazenske ukrepe. Nerešen problem so še vedno neustrezni prostori in naraščajoče število knjig, ki bi morale v popravilo, pa ni sredstev. Živahno je delala mladinska godba »Jaz pa ti«, ki je nastopila enajstkrat. Vendar jo bodo morali starejši in društvo bolj podpirati. Sklenili so, da bodo zaradi izpopolnitve njenih vrst poslali v Loko v glasbeno šolo dva mladina. Šahovska sekcija pa je prenehala delovati, ker nima prostorov.

V nastopajoči delovni dobi bodo godeščanski prosvetarji skušali še bolj razgibati kulturno življenje svoje vasi in popraviti vse dosedanje slabosti. Nadaljevali bodo tudi s popravljanjem in preurejevanjem kulturnega doma ter izboljšali odsko opremo. Delo bodo vodili novoizvoljeni odborniki Krajnik Ivan (predsednik), Hafner Silva (tajnik), Stare Ivanka (blagajnik), Kuralt Dora (knjižničar), Novinc Alojz (režiser), Hostnik Ivana, Hafner Vinco, Bertonec Franc in Igljčar Ivan.

S svežim mesom vseh vrst
in s kvalitetnimi
mesnimi izdelki
so v Škofji Loki
najbolje založene
naše poslovalnice

**MESARSKO
PODJETJE
OZZ KRANJ**

Sedež Škofja Loka

Konkurenčne cene! Odkupujemo tudi živino!

STROJNO PODJETJE

ŠKOFJA LOKA

Telefon 28

I z d e l u j e

pralne stroje

betonske brzomešalce

centrifuge za ožemanje perila

vse vrste prototipnih strojev po naročilu

generalna popravila vodnih turbin

in vseh vrst obdelovalnih strojev

Prevezemamo usluge vseh vrst!

Z lepo in poučno knjigo

z vsemi šolskimi potrebščinami

z muzikalijami

s tiskovinami

in z zalogo papirja

vam postreže

KNJIGARNA, Škofja Loka

Mestni trg 4, tel. 53

*Potrudili se bomo, da bomo s svojo izpopolnjeno zalogo mogli ustreči
vsem željam potrošnikov*